

גליון

מעיונא דמלכא

מה

שיעורי הקדמה ללימוד
תורת החסידות
מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

עם מדור מיוחד
מדגניתא דמלכא
- פרשת ויחי -

יו"ל ע"י
מכון 'שפה ברודה'
דחסידו קאסוב

פרשת ויחי תשפ"ד

מכון
**שפה
ברודה**

**כל הוצאות
עריכת זהו"ל של הגליון**

נתנדב ע"י
ידידינו היקר שביקרים, רודף צדקה וחסד בכל מאדו והונו
בונה ומקים עולמות של תורה וחסד, איש האשכולות העושה גדולות

**הרוצה בעילום שמו
לע"נ**

הרה"ח מו"ה **מרדכי ב"ר חיים אריה ע"ה**
וזוגתו מרת **טויבא רבקה בת ר' יעקב יואל ע"ה**

הרה"ח מו"ה **שלום נחמן ב"ר חיים ע"ה**
וזוגתו מרת **דבורה בת ר' משה אהרן ע"ה**

והרה"ח מו"ה **חיים אליהו ב"ר זאב ע"ה**
וזוגתו מרת **שיינדל בת ר' אלעזר ליפא ע"ה**

זכות הפצת מעיינותיו של אור שבעת הימים טוהר הבעל שם הק' ותלמידיו ז"ע
יגן בעריו שירווח רב נחת דקדושה טבל יוצ"ח ושתברך בכל מעשיו ידיו בשפע ברכה והצלחה
בכל עסקיו, וימצא חן וחסד בעיני אלקים אנשים בכל הפצו
מתוך עושר ואושר שלות הנפש והרחבת
הרעות כל ימי חייו

לשמוע דרשות, ושיעורים שונים מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
וכן למודעות ומאורעות שונות בקרב קהילתנו הק'
יש להתקשר לקו "קול קאסוב"
במס' 718-682-2004 או במס' ישראלי 1810-370-72-972

הג'ימוד בגליון רחל
יהיה לזכות רפואתו השלימה והמהירה של
מרן רבינו שרגא פייביש בן מלכה שליט"א
בתוך שאר רחולי ישראל

כל הזכויות שמורות
לקבלת הגליון מדי שבוע בשבוע
ע"י e-mail
יש לפנות להמערכת במס' 917-686-5892
או אל toraskosov@gmail.com

נערך ונסדר ע"י:

יסודות והקדמות ללימוד ספרי החסידות

למען יזמרח בבוד

הדביקות בתורה ובתפלה בבחינת שיר, מביאה
להשגות גדולות

'זמירות היו לי', חשיבות פסוקי דזמרה אצל רועי החסידות

אור שבעת הימים ה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע וְאֶרְאֶלִי תלמידיו הבאים אחריו (ראה תולדות יעקב יוסף פרשת שלח, מאור ושמש פרשת בשלח ועוד רבים כמובא להלן בלשונותיהם), הניחו דגש רב על חשיבות אמירת וכוונת סדר הקרבנות ופסוקי דזמרה בעבודה שבלב זו תפלה (תענית ב.), ושנו ושלשו לאמר, שאף שנדמה לנו ששבחו של מקום עולה מפיוטי התפלה ומזמורי התהילה הנאמרים בעתות מיוחדים, לפי שלב האדם מתרומם מהם כדרך הדברים הבאים מזמן לזמן, אין האמת כך, אלא עיקר מלִיָּא העולים לְרִקְעֵיָא ופועלים גדולות, הם אותם פסוקי דזמרה הַסְדוּרִים לנו בכל יום תמיד, המהווים בסיס לעמוד העבודה שלאחריו, שאם חלילה נופל יסוד זה, חרב כל הבנין שעל גביו.

אינם משגיחים על תיבות הזהב של פסוקי דזמרה, מהם ניתן ללמוד על חשיבותם הרבה: 'מנהג המון עם, להתפלל התפילות דעמידה מלה במלה ובכוונה גדולה כל אחד ואחד

א. תא ואימא לך מלשונו הזכה של המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע (ליקוטים יקרים אות קלד), המעורר יסוד זה, לקראת יומי דצלותא בהם מוסיפים ענינים רבים בתפלה, ורבים

הסדר כידוע וכו'. כי לכן תקנו לומר תחילה סדר הקרבנות שמכפרין וכו' (מגילה לא:), ואחר זה תקנו לומר פסוקי דזמרה לזמר הקליפות ולהכניעם וכו'. ומכל שכן ביום ראש השנה שצריך לזהר בהם מאד טרם בואו אל היכל המלך למשפט להשתיק את המקטרגים ולראות שיהיה לו מליצים טוב'

תלמידו הרה"ק רבי משולם פייבוש מזעבריז' זי"ע בספרו 'יושר דברי אמת' (קונטרס השני אות נו) מוסיף בנידון זה בלשונו ואומר: 'ועוד צריך אני לעורר ולהזכיר ולהזהיר וכו', בענין התפילות של ראש השנה ויום הכיפורים, שהעולם אומרים אותם באמת בהתעוררות גדול, אך עיקר מגמתם שהם מתעוררים הוא בפיוטים ותפילות החדשות הנאמרים במחזור, אבל התפילה הסדורה בפסוקי דזמרה וקרבנות וקריאת שמע ותפילה, הם אומרים במרוצה כמו בכל השנה, ואינם יודעים כי זה העיקר וזה התוספות, ולא יקובל התוספות בלתי העיקר'.

וכן הזהיר ה'יסוד ושורש בעבודה' (שער יא פרק ב): 'גם יזהר האדם שלא יאמר פסוקי דזמרה ונשמת במהירות כדי שיגיע לומר הפיוט של יוצר עם הצבור, כי טוב לאדם יותר לומר פסוקי דזמרה ונשמת

כפי השגתו, ועיניו ולבו רק אל הרינה ואל התפילה, ולא אל דבר אחר - איזה מחשבה זרה חס ושלוש, מפני שהתפילות של ראש השנה הם חדשים אצלו, ואידי דחביבא ליה יהיב דעתיה (ע"פ ר"ה כז), ומה גם, מפני פחד הדין והתעוררות התפילות שהם משברים הלבבות, מזה נתעורר להם הכוונה, אבל לא כן התפילה שלפני העמידה כמו פסוקי דזמרה ויוצר שבהם הורגלו כל השנה, והם לפנייהם כדיוטגמא [אגרת] ישנה, ולא יהיב דעתם עלייהו כאשר דשו בהם כל השנה במרוצה, כאשר הולך על גבי גחלים ובלי כוונה כלל וכו'.

אבל בזה אני מזהיר אתכם בְּשֵׁאֲרֵי התפילות והתחנונים וקרבנות ופסוקי דזמרה וקריאת שמע וברכותיה שאתם דשים אותם בעקב, והם עומדים ברומז של עולם, כל אחד ואחד בפני עצמו הוא עולם שלם עליון רם ונשא מאד, ואתם אומרים נואש לתפילות אלו - כי עיקר לתפילת העמידה, אבל טועים אתם ומְבֹכִים בזה. הנה שבאמת תפילת העמידה היא העיקרית שהוא כמדבר לפני המלך בעולם האצילות עצמו (שער הכונות דרושי הקדיש דרוש א ועוד), אכן מי שאין לו מפתחות של חדרים החיצונים, האיך יכול לכנוס בחדרים הפנימיים (ע"פ שבת לא:), כי לכן תקנו הקדמונים מתחילה העולמות על

זנבוא היום אל העין, לעיין נא במילי, מה ראו רבותינו שהפליגו כל כך בגדלות הני פסוקי דרחמי, עד שהורו לאמר, שאף שתורת ההלכה (טושו"ע או"ח סי' נב) אומרת שיכולים לדלג פסוקי דזמרה כדי להתפלל יחד עם הציבור שמונה עשרה, ראוי להישמר מכך מאד, למרות שלית מאן דפליג, שעיקר התפלה היא קבלת עול מלכות שמים שבקריאת שמע, ותפלת העמידה שתקנו אנשי כנסת הגדולה (ברכות כו.; שם לג.). ויבוא גם לביאור, את שידענו מאבותינו ואף בעינינו ראינו, שצדיקי האמת בערו כאש להבה בפרק זה של התפלה, עד שהיו עושים תנועות בהתלהבות קודש, יותר ממה שראו אצלם בתפלת שמונה עשרה, היפך ממה שנראה נכון, שההבערה הגדולה ראוי היה שתצא ללהב בברכות העמידה, ולא בפרקי ההקדמה שהם רק שער לבוא במ לה'.

'לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר כך יתפלל', טעם אמירת פסוקי דזמרה לפי פשוטו

להבנת הדברים, ניזיל ונשרש ביסוד תקנת פסוקי דזמרה והמסתעף, בתפלת תקוה שממנו נקח ליישב את תמיהותנו האמורים, ובעיקר, נילף מיניה יסוד גדול לדרך העבודה הסלולה.

'תיקנו לומר פסוקי דזמרה בכל יום וכו', כדי לסדר שבחו של מקום ברוך הוא תחילה, ואחר כך יתפלל, כי כן עשה משה רבנו ע"ה בתפלתו, שאמר תחילה 'אתה החילות להראות את עבדך את גדלך' וגו' (דברים ג כד),

השוטים שמדלגים התפילה בסיבת שינתם הרעה על משכבותם, אוי להם שמקלקלין הצינורות, וכמה וכמה רעות גורמים להם ולכל העולם בסיבת מניעת השפע לעולם הזה, בהיותם מקדימים המאוחר ומאחרים המוקדם, לכן תהיה תמיד משכים לבית הכנסת'.

במתון גדול ובכוונה עצומה מלומר הפיט עם הצבור'.

ג. והא לך מלשונו של המלאך הדובר במרן ה'בית יוסף' ז"ע (מגיד מישרים פרשת בהר) על ענין זה: 'ותקרא כל התפילה מראשה ועד סופה כסדר, לא יחסר אפילו תיבה אחת, דהא כולה מיסודת על פי הסוד, ולא כאותם

ואחר כך 'אעברה נא' וגו' (לשון השו"ע הרב סי' נא ס"א ע"פ ברכות לב). במקום אחר, הטעימו חז"ל את דבריהם אלו לומר שיר ורננים קודם התפלה, במשל למה הדבר דומה (רש"י ברכות ד: ד"ה זה הסומך מירושלמי ברכות פ"א ה"א) 'לאוהבו של מלך שבא ודפק על פתחו של מלך, ויצא המלך ומצאו שהפליג, [ולכן] אף הוא [המלך], הפליג. [ומזה למדנו בנמשלו] אלא יהיה אדם מקרב להקב"ה אליו, ומרצהו בתשבחות וקלוסין של יציאת מצרים, והוא מתקרב אליו, ובעודו קרוב אליו יש לו לתבוע צרכיו'. הרי לפנינו על פי פשט, שפסוקי דזמרה נועדו להכשיר את סדר הבקשה שלאחר מכן בשמונה עשרה, לבל נהיה עזי פנים הבאים לפני ה' ומבקשים בני חיי ומזוני קודם שסידרנו מעט משבחו ואמרנו תהילותיו, אלא נפתח בסידור גדלותו ורוממותו, ומתוך כך נבקש מא-ל צרכינו בכבוד ובמורא, שזהו דרך כבוד של מעלה.

'הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם', גילוי פדשת קדיאת שמע

לאחד אמירת שבחו של מקום בפסוקי דזמרה, פותחים באימה וביראה בקריאת שמע וברכותיה שעיקרם - קבלת עול מלכות שמים בפסוק (דברים ו ד) 'שמע ישראל' המסור בידנו בנחלה ללא מצרים מיעקב אבינו, כאותה ששנינו באגדה (פסחים נד., ב"ר צח א): 'ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלוש יש במיטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו: 'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד'. אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

אלא שאם נתבונן בעומק דברי המדרש, נראה שאותיותיו פורחים באוויר ולא ניתן לפרשם כפשוטם, כי אם אכן כינוס יעקב לבניו היה לגלות להם 'על זמן ביאת משיח, לא ידענו מה סוד עמוק הוא זה. וגם מה נפקא מינה בידיעה זו' (לשון השפת אמת' פרשת ויחי שנת תרל"ה), ואדרבה, בשורה זו

היא רעה גדולה, בראותנו כיצד למרות אריכות השנים וקושי הגלות 'עבר קציר כלה קיץ ואנחנו לא נושענו' (ירמיה ח ט).

'ביקש יעקב אבינו לגלות את הקיץ', שגם עתה ניתן להדבק בה' ועל ידי זה להמתיק את הגלות

על כרחינו לומר, דודאי לא ביקש יעקב אבינו להיות מְנַבָּא עתידות האומר מתי הזמן המְקַנָּה להיות גאולים, כי מה יתן ומה יוסיף עבורנו דבר זה – וכאמור, וכל טעם כינוסו וכינוס בניו היה להורות להם דרך חיים תוכחת מוסר, כיצד **לגלות את קץ החושך** ולהאירו כאור יום אף כשנמצאים בעומק הגלות. באמור עליהם, שימיו היו מעט ורעים (בראשית מז ט) ומלאי תלאות, ש'לא שלותי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רוגז' (איוב ג כו), **'לא שלותי' – מעשו, 'ולא שקטתי' – מלבן, 'ולא נחתי' – מדינה, 'ויבא רוגז' – בא עלי רגזו של יוסף** (ב"ר פד ג), ומה שעמד לימינו להושיעו, היא האמונה שכל פעל ה' למענהו בחשבון מדוקדק ולטובה, עד שחיינו נהפכו במהותם מחיים פשוטים שיש בהם חיזוק של יראת שמים, לחיים רוחניים אחד באחד עם הקב"ה ולהיות מהאבות הן הן המרכבה (שם מז ו), ששם אין שום רע, וכפי שנוכח בעצמו לראות בטו"ב שנותיו האחרונים שטעם בהם טעם גן עדן^(זוהר הקדוש ח"א רטז), שכל הרעות הרבות והצרות שעברו עליו, היו מטובת ה' שחשב כיצד להטיב עמו על ידם, וכמקרא שכתוב (תהלים מ ו) **'רבות עשית אתה ה' אלהי, נפלאותיך ומחשבותיך אלינו'**. וציוה לבניו אשר הם שבטי י-ה לישראל עדות, שיתנהגו גם כן

ג. וכמו שדרש המדרש (ב"ר ס ב), את בטחוני בבוראי], **אלא 'עזרי מעם ה'** (תהלים קכא ב).

ד. אריכות בנידון זה ראה ב'מעיינא דמלכא' (גיליון כ).

ה. וכגון במעשה יוסף, שְׁהָרָאָה בחוש, כיצד מצער מכירת יוסף וירידתו למצרים, זכה לפליטה גדולה

שכשברח יעקב אבינו מעשו אחיו, ושלוחו של עשו לקח ממנו כל רכושו בדרכו לבית לבן הארמי, נענה יעקב אבינו ואמר: **'מה אנא מובד סברי מן בריי'** [וכי אני אאבד את בטחוני בבוראי], **חס ושלום, לית אנא מובד סברי מן בריי'** [אין אני מאבד

כמוהו, שבכל עת מצוא, לא יבקשו להרחיק מאיתם את הקושי והצער, על ידי בקשה מה' שיסיר מהם את המכאוב כדי שירווח להם, אלא יתדבקו לרצון הבורא בשורש העליון ויאמינו שהוא ית' דיין האמת, ואז ממילא יואר להם קץ הישועה וגם מה שהיה נדמה לרע, יבוא על מקומו בשלום, כי 'כלל העולה, כי 'אין עוד מלבדו' (דברים ד לה), הוא העיקר בכל דבר, וכשיאמין זה באמונה שלימה, לא יהיה צריך לשום עזר, כי ממילא יתקן הכל' (לשון ה'מאור עינים' פרשת חיי שרה).

וזה עומק מה שאמרו במדרש (ב"ר שם): 'הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם' (בראשית מט ב), 'אלעזר בן אחוי אמה: מכאן זכו ישראל לקריאת שמע, בשעה שהיה יעקב אבינו נפטר מן העולם, קרא לשנים עשר בניו, אמר להם: שמעו אל ישראל שבשמים אביכם [פירוש: שמעו שְׁאֵל ישראל שבשמים, הוא אביכם ואין זולתו (עץ יוסף)], שמא יש בלבבכם מחלוקת על הקב"ה. אמרו לו: 'שמע ישראל' – אבינו, כשם שאין בלבך מחלוקת על הקב"ה, כך אין בלבנו מחלוקת, אלא ה' אלהינו ה' אחד". שאחר שמסר יעקב אבינו לבניו את ההנהגה הראויה לכל בר ישראל, נענו ואמרו לו: שדבריו עשו פירות עליהם, ש'כשם שאין בלבך מחלוקת על הקב"ה, כך אין בלבנו מחלוקת אלא ה' אלהינו ה' אחד". ולכן, 'באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", והשלים את ייחוד קריאת שמע הנעשה מפסוק 'שמע ישראל' ומִשְׁבַּח 'ברוך שם' יחד, כדי להשריש ולהביא ידיעה זו לבני בניו, ש'כבוד מלכותו מבורך לעולם ועד", והדרך הטובה ביותר להרחיק את המשחית, היא לקבל את הנהגת ה' באמונה ולהתבטל אליו.

נמצא יוצא, שיעקב אבינו לא קרא לבניו לגלות להם אימתי קאתי מר, אלא להודיעם קִשְׁטֵי אמרי אמת, שהדרך שיבור לו האדם לעבור

(בראשית מה ז), ולרדת במצרים בכבוד גדול פָּאֵם הנמשכת אחר בנה בשלשלאות של ברזל (שבת פט:), ושכך זכו ישראל לתשועת עולמים, ש'בשכר שגדר יוסף עצמו מן

הערה במצרים, נגדרו ישראל בזכותו' (ויק"ר לב ה).
 ו. ראה ב'זוהר הקדוש' (ח"ג רסד: תיקון"ז תי' כא סב:): 'יעקב בעא לאתקנא

את כל מצבי העולם הקשה כדבעי, הוא הביטול לידיעה, שה' מנהג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים והכל לטובה, ולא יבקש דבר, חוץ מש'דבר אלהינו יקום'. וכשבני יעקב בחיריו זוכים להתחזק באמונה זו המסורה בידנו ממנו, מתקיים 'אשרי שא-ל יעקב בעזרו שָׁבְרוּ על ה' אלהיו' (תהלים קמו ה), וזוכים לראות בעיני בשר, כיצד כל הקושי והיגון מתבטלים כלא היו, ועוד טובא גניז ביה שלא יכל להיוודע אילולי זה שזוכים להיות בדביקות עליונה ששם אין רע במגוריו (שם ה ה).

'אוי לנו מיום הדין', בראותנו כיצד ה' עשה הכל בחשבון מדויק ומכל מקום לא נדבקנו בו

הארה עצומה זו שהעולם כולו מונהג על ידי ה' אלהינו שהוא ה' אחד' ואם כן דאגה מניין, תפציע בגלוי בימות המשיח', ובהאי שעתא כשיגלה עפר מעינינו שה' פעל ועשה הכל לטובה, תכסינו בושה וכלימה, כיצד לא השכלנו להתעלות בשנות ראינו רעה, והתפללנו רק תפלה קצרה שה' יסיר מאיתנו את הצרה והצוקה, ולא הלכנו בדרכי אבות, להשים קץ לחושך על ידי ההתקרבות וההתבטלות לאור ה'. וזהו גם בכלל הקץ שביקש יעקב אבינו לגלות ולומר לבניו, שבסופו של דבר הרי ייוודע שה' עשה הכל לטב וְלִשְׁלָם, ואם כן גם במעמקי הגלות ראוי שנאמין ונתבטל אליו. אלא שה' עשה שיסתם ממנו, לפי שעיקר תענוגו עולה דווקא כשנקודה זו אינה מובררת בניקל, ומתאמצים להגיע אליה בכוחות עצמינו.

בבן יתפרש היטיב דברי חכמים וחידותם (ב"ר שם ט), 'אבא כהן ברדלא אמר: אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה וכו', יוסף קטנן של

'אלהינו' עתה ולא אלהי האומות, הוא עתיד להיות ה' אחד', שנאמר (צפניה ג ט) 'כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרוא כולם בשם ה', ונאמר (זכריה יד ט) 'ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד'.

לתתא ברזא דיחודא, ואתקן בכ"ד אתוין, ואינן ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד".

ז. וכפירושו של רש"י במקרא זה (דברים י ד): "ה' אלהינו ה' אחד" - ה' שהוא

שבטים היה, ולא היו יכולים לעמוד בתוכחתו, הזא היא זכתיב (בראשית מה ג) 'ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו', לכשיבוא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד לפי מה שהוא שנאמר (תהלים נ כא) 'אזכיחך ואערכה לעיניך' - על אחת כמה וכמה, שכשם שבהתוודע יוסף אל אחיו התגלה שהשי"ת הוא זה שמכר את יוסף להחיות עם רב, ורק היה נדמה שהשבטים הם אלו שמכרו אותו והיו אשמים על אחיהם^ה, כן לעתיד, כשיבוא הקב"ה ויוכיח כל אחד ואחד ויאמר לו, מדוע לא השכלת לפקוח עיניך לראות את האמת שאני ה' עושה כל אלה, והיה רצוני שתפסיק להביט על כל הנעשה בעיני בשר אלא תבטל עצמך אלי. אנו מה נענה בתריה כשהדברים יהיו נגד עינינו, ואוי לנו מיום דין זה.

**'היה מתפלל כמה שנים, שישוג יראת הדוממות כמו מלאך
ה' צבאות, גודל יראתו ודביקותו של הרה"ק הרבי ד'
זושא מאניפולי זי"ע**

צא ולמד עד היכן יכולים להגיע לדרגה נישאה בדביקות אמת למהווי חד לקבל חד יחד עם קודשא בריך הוא - כביכול, שזהו תכלית הנרצה מעבודתנו בעולם הזה, ממה שְׁדָּלָה דְּלָה הרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקאז'ניץ זי"ע [בן הרה"ק המגיד מקאז'ניץ זי"ע] בבאר ספרו (באר משה פרשת חיי שרה), על מעלתם של צדיקי האמת והצדק: **'הצדיק השלם אינו שָׁבַע, עד שבא להתדבק במלך מלכי המלכים עצמו, להיות ממש**

מכירתם ועשיית הפועל שהורידו אותו מצרימה, שהטעין אותו עליהם הקב"ה לעשות מעשה זה להורידו למצרים, והם לא ידעו הפועל שהורידו אותו. ולפיכך 'עשרה חמורים נושאים מטוב מצרים', ורמז שעל ידי המכירה הזאת למצרים יהיו אוכלים כל טוב, ויהיו מנצלים את מצרים עד שלא ישאר דבר במצרים'.

ה. וכדברי המהר"ל ב'גור אריה' (בראשית מה כג): **'שרצה יוסף במה ששלח י' חמורים וי' אתונות, כדי שלא יעוס אביו על האחים העשרה שמכרוהו. וגם הראה לו כדי שירד אביו למצרים ואל ימאן מלרדת אליו, ורמז לו, כי העשרה אחים היו כמו עשרה חמורים שנושאים משא גדול ואינם יודעים מה הם נושאים, כך היה**

בטל במציאות בגודל הדביקות בהשי"ת ברוך הוא, במסירות נפש לה". מעיד הרב בחותמו על דרגה נישאה זו שהיתה מצויה אצל מורו ורבו הרבי ר' זושא מאניפולי זי"ע: 'וכמו שבעיני ראיתי וכו' בפרט ממורי ורבי הרה"ק איש אלהים נורא מורנו משולם זישא זצ"ל, אשר כמה פעמים בעלותו להתדבק בהבורא ברוך הוא וברוך שמו, היה מפשיט עצמו לגמרי מעולם הזה, עד היותו ממש קרוב להתבטל במציאות^ט, עד שהוכרח לנדר נדרים ונדבות שיתקיים נפשו בו'. על פי זה הוא ממשיך ומפרש לישנא דקרא: 'וזהו 'אשביעך בה' (בראשית כד ג), 'שהבטיחו השי"ת ברוך הוא להצדיק השלם, להשביע צחצחות נפשו בעצמיות הוי"ה ברוך הוא ממש, בגודל הדביקות בהוי"ה ברוך הוא'. היינו, שהצדיק השלם זוכה להגיע למקום אשר עין לא ראתה, בבחינת 'עצמיות הוי"ה ברוך הוא ממש', מרוב יראה טהורה וביטול ודביקות בהוי"ה ברוך הוא, וכפי שראו אצל הרבי ר' זושא זי"ע עין בעין, שמרוב יראה ופחד מהדר גאון עוזו^{יא}, זכה

לנגיעה בבחינה זו אשר אין לעמוד על טיבה ועמקותה.

וטעום עוד מדברי ה'מאור ושמש' (פרשת לך לך) התואמים לדברינו: 'האדם העובד ה' בדביקות גדול בתורה ובתפלה, הוא משיג השגות גדולות, והולך ומדבק את עצמו בעולמות העליונים מעולם לעולם, מעשיה ליצירה, ולבריאה ולאצילות, עד שיכול לדבק את עצמו לאין סוף ברוך הוא'. עיין שם עוד.

יא. לא בכדי, בטאו שפתי הצדיקים את יראתו המופלאה ודביקותו הרמה, שהיתה כשל מלאך שרף מעופף, כאות ומופת לשלימות היראה, וכפי שהועד ב'מאור ושמש'

ט. מידי דברנו על דביקותו של הרבי ר' זושא זי"ע, נאה לעלות גם את מעלת דביקות אחיו הרבי ר' אלימלך זי"ע, כמובא בספרו של אביו המגיד זי"ע ב'עבודת ישראל' (פרשת חיי שרה): 'וכמו שאמרו מרבינו הצדיק מורינו אלימלך זצ"ל שכל תשוקתו היתה להיפרד מעולם הזה החומרי ולעמוד במקור הקדושה מבלי לבוש החומר העב'. וזכותם יגן עלינו.

י. לשון מדברת גדולות כגון דא, שזוכים להידבק בעצמיות הבורא כביכול, אינו מורגל בספרי החסידות זולת בספרי חב"ד וכדו' שהרבו לדבר מבחינת העצמיות, ומזה נראה עד כמה גבהה מעלתו של הרבי ר' זושא זי"ע ודעימיה, שאמרו עליהם שזכו

יסודות והקדמות ללימוד ספרי החסידות

י

לנגיעה ב'נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עין איה' (איוב כח ז) בבחינת עצמיותו ית' כביכול.

ולדביקות נעלמה זו המגיעה עד לפני ולפנים, זכה הרבי ר' זושא, רק מחמת שהקדים להתהלך ברזא ד'אחד' שגילה יעקב אבינו, שהדרך להגיע ל'ה' אלהינו ה' אחד', תלויה באמונה התמימה ש'אין רע יורד מן השמים' (ב"ר נא ג), ולפיכך ראוי שלא להתפלל רק שיסור הנגע ואנו נשוב למלאכתנו, אלא לדבוק בו בכל לב גם בימים הנראים מעט ורעים. וכמפורסם לכל, שכשבאו לראשונה הני תרי אחי הרה"ק הרבי ר'

ובספרו 'דעת משה' (פרשת מטות):
'שאל אחד מאת הרב הצדיק מורנו ורבנו ר' זושא זצלה"ה ללמדו איך לעבוד ה' ביראה. והוריד הרב בידו, ונפל אותו האיש על פניו ארצה ולא יכול לקום על עמדו מגודל היראה, עד שהניף הרב ידו, אזי קם על עמדו.'

ועיין עוד ב'שמח ישראל' (ליקוטים):
'כמו שאמר הרה"צ רבי יעקב ישראל [מטשערקאס] ז"ל שעמד מאחורי כסא של הרה"ק מורנו הרב רבי שניאור זלמן מלאדי זצ"ל בערב יום כיפור, ושמע שאמר על הרה"ק ר' זושא זצלה"ה זי"ע, [ש]כאשר הגביה עיניו לשמים ביום כיפור, אחזו שלשול חזק עם דם רחמנא ליצלן מחמת גודל היראה, ואמר על עצמו, איך שהוא לומד ומתפלל ואיננו מתפעל מאומה, והתחיל לגנות עצמו איך שהוא רחוק מיראת ה', עד אשר נתעלף ונפל מכסאו, וכזה נקרא התבטלות במציאות.'

(פרשת מסעי): 'שמעתי מפה קדוש הרב בוצינא קדישא ר' זושא זצוק"ל, שהיה מתפלל כמה שנים שישגי יראת הרוממות כמו מלאך ה' צבאות'.
וראה עוד בספרי תלמידו הנ"ל הרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקאז'ניץ זי"ע, שכתב (קהלת משה פרשת ויקרא): 'שמעתי מהרב הקדוש אדוני אבי מורי ורבי המגיד מקאז'ניץ זצלה"ה, פעם אחת היה ביחד עם הרב הקדוש מורנו הרב זושא מהאניפאלי, והלך הרב הנ"ל לבית הכנסת להשיעור שאמר אדוני אבי מורי ורבי זצלה"ה, ובתוך השיעור נפל הרב הקדוש מורנו הרב זושא הנ"ל על פניו, ואחר כך שאלו אותו, מפני מה נפל על פניו. והשיב: מחמת שראה איך שפמליא של מעלה כולם באו להשיעור של הרב המגיד לשמוע דבריו הקדושים, ומגודל הפחד והאימה משכינת כבודו יתברך ומפמליא דיליה לזאת נפל על פניו.'

שמעלקא מניקלשבורג זי"ע והרה"ק רבי פינחס בעל ההפלאה זי"ע אל המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, בקשו לדעת כיצד ניתן לקיים כפשוטו את מאמר חז"ל (ברכות ס:) 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה' ולימרנהו בשמחה (שם). נענה המגיד הגדול זי"ע ואמר להם: צאו ובררו לכם את תלמידי זושא ושאלהו שאלה זו. באו הצדיקים לרבי ר' זושא זי"ע שהיה איש חסר כל ומלופף ביסורים, והרצו לפניו את השאלה כְּמִצְוָה עליהם מפי רבו. פתח הרבי ר' זושא בהתנצלות ואמר: 'איני יודע מדוע שְׁלַחְכֶם המגיד דווקא אלי לשאול שאלה זו, וכיצד אוכל לענות עליה, אחר שמימי לא ראיתי רעה, ומעולם לא הייתי במצב של 'לברך על הרעה'. ואו אז הבינו הקדושים, מדוע שלחם המגיד אליו. ומעשה זה סימן הוא לבנים, עד היכן יכול אדם להגיע בגודל ביטולו לה' ולהיות ממש דבוק בעצמיותו ית' אחד באחד מכח האמונה בחי העולמים דכל מאן דעביד רחמנא לטב עביד (ברכות ס:).

'שירו לה' שיר חדש', היי האדם בבחינת השיר

דַּרְךְ אמונה זו, לקבל את עולו ית' אם טוב ואם רע בביטול גמור המביאה את האדם לדביקות, ככלל זה שלימד ה'בעל שם טוב הקדוש זי"ע שאמונה פירושה הפשטת הישות הגשמית ודביקות בה"י, קרויה גם 'שיר', שכשם שהשרוי במצב של שיר, קשה עד בלתי אפשרי להפסיקו מְזַמְרוֹ, וכל מהותו נאבדת ממתיקות ועריבות הניגון, כך הזוכה לחיות חיי נצח בשיר השירים למלך שהשלום שלו, שוכח

ובוטח בו, ואינו סר מן השי"ת כלל לשום צד, כי זהו ענין האמונה שדבק בו יתברך לגמרי, ולפיכך יש לו דבקות בו יתברך על ידי האמונה, כאשר האדם מאמין בו יתברך בכל לבו, הוא דבק בו יתברך ואין סר מאתו.

יב. כדברי ה'תולדות יעקב יוסף' (פרשת כי תבוא ובפרשת שלח ועוד רבות): 'כי נודע, שהאמונה הוא דביקות הנשמה בהקב"ה, כמו ששמעתי ממורי'.

וזה לשון המהר"ל (נתיבות עולם נתיב האמונה פרק ב): 'כי ענין המאמין, שהוא מוסר עצמו אליו יתברך

מכל עצמיותו, ורצונו היחידי הוא, לעשות רצונך אלהי חפצתי ותורתך בתוך מעייני^י (תהלים מ ט).

שיר מעלות זה, היתה דרגתם ונחלתם של רועי ישראל, שהיו תמיד בבחינת שירה חדשה שבחו, מחמת שהיו גאולים מן הגוף ודבקים בה' באופן נעלה. וכפי שדרש ב'אור החיים הקדוש' (שמות יט יט) את שנאמר במעמד הר סיני 'משה ידבר והאלהים יעננו בקול': 'שהיה משה מדבר לפני ה' דברי שיר ושבח, כמקביל פני מלך הגדול ברוך הוא. 'והאלהים יעננו בקול', פירוש, בקול האמור בסמוך, שהוא קול השופר, כמי שמתרצה בדבריו'. ולא מצינו בשום מקום שם ושארית לאותם 'דברי שיר ושבח' שמציין ה'אור החיים הקדוש' שבם קידם משה לאלהי מרום, וה' התרצה אליו וענהו בקול השופר. ואין לנו שיר רק לומר, שכשראה משה רבנו שהוא לבדו נבחר מכל ישראל להיכנס במחיצה לפני ולפנים (מכילתא דרשב"י שמות יט ג) ולקבל תורה מסיני לישראל, התמלא בביטול והכנעה עוד יותר ממה שהיה בטל ועניו מכל אדם לשעבר, ונדבק בה' כתואר כלה אשר מאד נתעלה ונִבְטְלָה לחתן הבא לקדשה^י, ושורר בפיו שיר חדש של דביקות וביטול לה'. ולכן ה' מצד שני הריע לו בקול שופר, והכניסו לבתי גוואי שיתקיים 'משה ידבר והאלהים יעננו בקול' – בקולו של משה (ברכות מה.). וזאת התורה שקיבל אז משה בדביקות עליונה, צוה לנו מורשה לדורות עולם, המשך מ'קהלת יעקב' שלימד קודם פטירתו, שעיקר העיקרים הוא הביטול אל ה', שאז נהפכים להיות בני עליון ממש, וכפי שהיה אכן בעת מתן תורה שישראל נעשו כמלאכי השרת ממש (ע"ז ה.).

השגיון לא ידענו לאי זה דבר כיון, ואנו מפרשים אותו וכו' לשון 'שיר' כמו 'שגיון לדוד' (תהלים ז א).

יד. הרחבה בענין הביטול לה' ככלה הבאה להתקדש, עיין במעיינא דמלכא' (גיליון כח).

יג. ראה לדברי הראב"ד בהשגותיו (רמב"ם הל' תשובה פ"י ה"ו): ברמב"ם: 'דבר ידוע וברור, שאין אהבת הקב"ה נקשרת בלבו של אדם, עד שישגה בה תמיד כראוי, ויעזוב כל מה שבעולם חוץ ממנה וכו'. השגת הראב"ד: דבר ידוע וברור וכו'. אמר אברהם, זה

המיוזחד מכולם בשיר נגן, היה נעים זמירות ישראל (שמואל ב' כג א) - דוד מלכא משיחא, שמצינו בו, שבכל ימיו אשר חיה, לא עבר עליו חצות לילה בשינה, ותמיד היה מעורר השחר במזמורי תהלים (ברכות ד). כי הו"ה שהיה לנגדו תמיד, לא הניח לו לישון, ודביקותו יצאה באופן של שירי דוד, שתוכנם רצוף באהבת עולם של ה' אלוה גדלת מאד הוד והדר לבשת' (תהלים קד א), ולכן לדור ודור מספרים את תהילות ה' במזמוריו ופסוקיו, ובהם מעלים רון שיר ושבח לה'.

זכמו שהשיר מיוסד מעליות וירידות, ואין מציאות של שיר הבנוי מקו ישר, והוא זה שהופך את הניגון לשיר משובח ומפואר^{טו}, כן גם הוא בשיר השירים הרוחני, ששירת החיים ערבה לפני ה', דווקא כשאדם מברר הן בזמן של 'חסד' והן בשעת 'משפט', תמיד 'לך ה' אזמרה'^{טז} (ברכות ס:), וכפי שנאמר, שהשיר והאמונה כרוכים זה בזה. ויפה לימדנו זאת דוד המלך, שאף שחיייו היו מרורים כזית, והיה מוזר לאחיו ונכרי לבני אמו (סט ט), ורבים אמרו מתי ימות ואבד שמו (שם מא ו), מכל מקום התחזק תמיד בה' אלהיו (שמואל א' ל ו), ולכן זכה להיות רגל רביעי במרכבה ולדרגתו הרמה.

'הט אזנך ושמע קול תחנוני', התפלה כדרך להשיג טובה וברכה כפי ראיית עיני ה'

משהגיענו ליסודות אלו, בידנו תשובה מספקת לשאלתנו הפותחת על חשיבותם המרובה של פסוקי דזמרה במקהלות החסידים, והיוצא מזה לדידן.

'שיר השירים אשר לשלמה' (שיר השירים א א), **כי שיר הוא ענין ההתכללות ברצוא ושוב וכו'.** וזהו **'שיר השירים' פירוש, 'שיר' שממנו מקבלים השירים שלמטה וכו', כמו הנגון בנגן המנגן שיש בו קולות**

טו. עיין ל'שפת אמת' (פרשת בשלח שנת תרל"ג): **'זזה לשון שירה, כמו שור שהוא קו הישר, וכן בניגון שמתאחד עליה וירידה ונקרא שירה'.**

טז. לשון הרב בעל התניא זי"ע ב'ליקוטי תורה' (שיר השירים): **'זזהו**

ברישי דברנו הנחנו בפשטות, שפסוקי דזמרה אינם אלא אמצעי ודרך, כיצד לעמוד לפני ה' ולבקש משאלותינו מלב מלא ברכת ה' והכרה בגדלותו. אכן, בהעמק דבר נראה, שחלילה לנו מלומר דברים כהוויתן ולפרש את דברי רבותינו ככתבם, כי כלום יעלה על הדעת לומר, שה' צריך לנו שנהללו ונשבחו ונספר הודו כדי שיתרצה ליתן לנו כדי חיותנו, והרי גם 'אם צדקת מה תתן לו, או מה מידך יקח' (איוב לה ז), אחר שה' ממית ומחיה מוריד שאול ויעל (שמואל א' ב ו), ו'הכל צריכים לצדקותך, ואינך צריך לבריותך' (שיר הייחוד ליום שלישי). על כרחינו שדברי חז"ל על סידור שבחו של מקום יצוקים ברובד עמוק מזה, והיא היא תהילתו של מרנא ה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע ותלמידיו הקדושים בסודם של פסוקי דזמרה, וכאשר נבאר עתה."

התפלה בְּמוֹבְנָה הפשוט, היא חק וזמן קבוע שנתן ה' לבניו אשר אהב, לעמוד לפניו ולבקש ממנו את הצטרכותם בגשמיות וברוחניות, ושהוא ית' השומע תפלת כל פה, יענם משמי מעונה, וימלא צרכיהם במדה טובה. אכן, די בהתבוננות פורתא להיווכח, שבוודאי לא באלה חפץ ה', כי אף אמנם שה' שמח לתת לבניו את בקשתם, מכל מקום, אין בתפלה זו שלימות תענוג להשי"ת, שכן התפלה ביסוד זה, הולכת וסובבת רק על אנוכיות האדם, היינו, שכשיש לו לאדם זה חלילה חולה בתוך ביתו או שמבקש להתמיד בבריאותו, הריהו מפציר שוב ושוב, שה' ישלח דברו וירפאהו, וכל עוד ומשאלתו אינה מתקיימת, הוא אינו מרפה מבקשתו, לפי שבראיית שכלו הגשמית, אין שום טובה בחולי, ולכן דרישתו לראות בבריאותו, ונכרתה האמונה ממנו, שיש לה' דרכי הנהגה גם אחר שהתפלל אליו שזהו הטוב האמיתי, כי אצלו הכל מתחיל ומסתיים בהסתכלותו הגשמית מה נחשב טובה ומה רעה. וכן למשל כשהוא מבקש על פרנסה ומזון, רצונו שה' יפתח את ידו אליו, ותפלתו

עולים ויורדים במעלות ומורדות ויש יי. אריכות ביסוד שיתבאר מכאן כמה מיני עליות עד אין קץ ושיעור, ואילך תמצא בביאור יתיר בספרא דבי רב 'עבדא דמלכא' (ח"ב) והכל בבחינת שיר'.

תענה בגלוי, והוא אינו שת לבו להבין שפעמים תפלתו אינה נענית, כי ה' יודע שטוב יותר שירגיש מעט דוחק בפרנסתו. ונמצא, שתפלתו אל ה', היא כאחד שיש לו דעה והוא מבקש לכפותה על האחר לפי שבעיניו הגשמת משאלותיו זהו הדבר הטוב ביותר שיכול להיות. וכיון שכך, אז כיון והשי"ת שומע תפלה, הריהו נותן לו את משאלותיו, אולם לאיך גיסא, מפני ששאלתו היה עליו, ש'הוא' בעיניו הגשמיות יראה את הטוב הן בבריאות והן בפרנסה והן בהשגה בתורה, והתעלם מכך שפעמים והשי"ת רוצה אחרת למרות תפלתו, כי אצלו ית' יש הנהגה אחרת טובה יותר, לכן מתת יד ה' אליו היא בערכו שלו, והבריאות והפרנסה, היא לפי מידת הטוב שהוא מרגיש וכפי שביקש בתפלה ולא יותר מזה.

'אל תעש תפלתך קבע, אלא רחמים ותחנונים לפני המקום', התפלה ככלי לזכות לדביקות בה'

בא והתקין ה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע סדר תפלה^ה, שהתפלה אינה דרך או אמצעי לפעול ישועות וטובות, אלא תכלית המבוקש בתפלה היא - הקרבת אלהים, שבה זוכים להידבק בה' כצמיד פתיל בדביקות וחיבור כפי שלשון 'תפלה' מורה (תורה אור פרשת תרומה עט ד, קדושת לוי פרשת ויחי, בת עין פרשת ואתחנן ועוד), וכיון שכך, צורת הבקשות צריכות להיות מתוך ביטול, כלומר, שנבקש מה' שיתן לנו אך טוב וחסד, אך נזכור בד בבד יחד עם זאת, שאין אנחנו יודעים מהו הטוב ביותר עבורנו למרות שנדמה לנו שמילוי בקשתינו הוא הרצוי והנכון, ולכן אנו מסכימים ומבטלים עצמינו שכללות הכל, ה' הטוב בעיניו יעשה למרות שביקשנו לפניו, ולא נחשוב כלל היכן אנו יכולים לשנות סדרי בראשית למה שנדמה בעינינו

ועבודת השי"ת - העיקר הוא התפלה, מעת שבא ה'בעל שם טוב הקדוש' צצוק"ל, הציץ זרח אור התנוצצות קדושת התפלה בעולם אל כל מי שרוצה לגשת לעבודת השי"ת.

מאמר ה) על תפלה, ואליו תדרשון למצוא את הענין בנוי כתלפיות. ית. כמו שכתב בספר הקדוש 'מאור ושמשי' (פרשת ויחי): **'ובפרט בדורנו, העיקר הזדככות לבוא לידע אלהותו**

טובה, שזוהי תפלה המלאה בביטול והתקשרות לרצון ה'. ואין המורם מדברינו, שאין צריכים להתפלל על החולים שיתרפאו ועל הפרנסה שתתברך, וכאילו אין עולם הזה לפי שה' יעשה ממילא את שטוב בעיניו, כי 'מאה ועשרים זקנים ובהם כמה נביאים' - שאין לנו קצה השגה במעלתם, 'תיקנו שמונה עשרה ברכות על הסדר' (מגילה יז:), שרובם הם בקשות על ענינים גשמיים, אלא שצורת הבקשה צריכה להיות באופן של ביטול לה' המעלה לפניו נחת רוח, לבקש את הנצרך לנו שזהו גם מכלל רצונו שנבקש הימנו סיפוקו, ועם זאת להתבטל לפניו ית', שאם בעיניו טוב יותר שלא למלא בקשתנו, כן רצוננו.

מעל לשני דרגות אלו, יש את שלימות התפלה השמורה ליחידי סגולה שזכו לאור באור פני מלך חיים, שמרוב ביטולים הגדול לפני ה', לא בקשו כלל דבר, כי אם את אשר יאמר ה', וברכות הבקשה בתפלה היו מכוונים אצלם לגבוה, שישראל שכינתו יזכו לרפואה ופרנסה כדי שיתפרסם שבחו של הקב"ה, ושיכונן ה' בנין ציון וירושלים, ותפלה זו היא שלימות התקשרות לה' כצמיד פתיל, ולא כל אדם זוכה, ותפלות אלו מתקבלים תמיד בנחת רוח לפני ה', בראותו כיצד בטלים ומבוטלים לפניו כל כך עד שאין צריכים כלום חוץ מלהנאותו.

האמנתי כי אדבר גדול ה' ומלא כל הארץ כבודו, אם כן למה עשיתי ככה, כזאת וכזאת עשיתי, כי ידע אינש בנפשיה גריעות ערכו ומחשבותיו הפרטים שמושקע בהם תמיד, ואזי מתחיל להתחרט ולתהות על הראשונות.

וכן באומרו 'טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו' (שם פסוק ט), אזי ישיב אמריו אל לבו, אם כן למה גרע אני, הלא גם אני אחת מהנה, ותולה החסרון בבחינת עצמו, שאינו כלי

יט. הט ללשונו של הרה"ק מזיטומיר ז"ע ב'אור המאיר' (לראש השנה):
 'אנו אומרים פסוקי דזמרה, וחז"ל אמרו (ראה שערי אורה שער א), למה נקרא 'פסוקי דזמרה', על שם שמזמרים הקליפות. ולכאורה, מי האיש שראה אפילו פעם אחת, קליפות מוטלים לארץ בבית המדרש. אמנם הכונה, שמזמר הקליפות מקרב לבו ועצמותו. על דרך משל, באומרו 'גדול ה' ומהולל מאד' (תהלים קמה ג), מתחיל לשוב אליו יתברך, ונותן אל לבו,

אם כן לפנינו ג' דרגות זו לפנינו מזו בעבודת התפלה:

א. עמידה לפניו, כדי לשפוך עתירה שימלאו משאלותינו לטובה, מתוך אמונה שה' שומע אל אביונים ומושיעים.

ב. תפלה מתוך ביטול, היינו, שמבקשים להיפקד בדבר ישועה ורחמים, מתוך ידיעה שלמרות שה' מצפה לתפלותנו, פעמים שטובתנו שלא תקובל תפלתנו ואנו מתבטלים אליו באהבה רבה למרות שנדמה לנו שהרע ממשיך, לפי שה' הוא טוב ומטיב וכפי שייודע לעינינו לעתיד.
ג. גישה לה' מתוך ביטול ואפסיות גמורה, שאין מבקשים בה שום דבר, אלא שיחוס ה' על שארית נחלתו.

הנפקותא היוצאת מג' דרכים הללו, מבוארת ומבוררת אף היא, שהעומד לתפלה מתוך רצון שה' ימלא משאלותיו, אזי ה'

עבור צורך גבוה, ואפילו בי"ב ברכות אמצעות, שאלות רפואה ופרנסה ומפלת שונאים וכדומה, אמירתו לגבוה להקל צער השכינה, אשר בכל צרתם לה צער כביכול, ובא וראה מה שפירש בשל"ה על יהי רצון שתיקנו לנו אחר אמירת תהלים, ותפקוד לכל חשוכי בנים בזרע של קיימא לעבודתך, ועוברות של עמך בית ישראל תצילם שלא יפילו ולדותיהן, ואל המניקות תשפיע שלא יחסר חלב מדדיהן, וביאר, שהדיבור מוסב על השכינה, על שם היותה עתה בראש השנה בסוד הריון, ועבור מנשמות הצדיקים וכללות העולמות, אם לחדש העולם, או שיהיה חס ושלום בסוד נפלים, וילמוד המשכיל סתום מהמפורש, אשר בכל פרטי שאלתינו רומז למטה ולמעלה'.

מוכן ומוכשר לקבל ההטבה, ומקבל על עצמו לקשוט מלא קומתו במדות טובות, ולהשליך מעליו כל מום ממוגע נכרי, כי אם מראש עד עקב ישרה אלהותו על כל פרטי האברים והחושים.

וכמוהו מהזמירות, מזמר בקרבו את הקליפות ממידות המגונות שמרגיש בעצמו, ואחר כך יתכן לו להתפלל, משמעו לשון התחברות, לייחד פנימיות מחשבתו לרוממות אלהותו, וכשבא לקריאת שמע נעשה אחדות אחד עם הבורא ברוך הוא.

כאשר יזמר הקליפות תחלה בפסוקי דזמרה, לו יאה ונאה אחר כך להתפלל ולשאול צרכיו, כי בודאי לא ישים מגמתו לשאול אוכל לנפשו, כי אם יעמיק שאלה להגביה למעלה,

אכן נותן לו רצונו, אך כיון ועיקר בקשתו היתה לקבל טובה כפי שהוא סבור שזו טובה, לכן גם עניית צרכיו הם בטובה מוגבלת כפי ערכו, אולם בדרכים האחרים, שעומדים לפני המלך בביטול והכנעה, זוכים לקבל שפע בהתאם אליו ית', כי אנו נעשים כביכול חלק ה' ממש, וכפי ריבוי ההתבטלות והכניעה לגבוה, כך זוכים לקבל שפע וטוב לפי הערך של מעלה במדה טובה וגדושה.

'תלמוד תורתך באהבה', שלימות התורה, היא זו הבאה מביטול אליו ית'

אופן ההגשה אליו ית' אינה רק בבקשות הגשמיות שבתפלה אלא בכל דבר ובכלל זה גם בבקשות הרוחניים של 'ותן בלבנו בינה', שעיקר רצונו ית', אינו שנבקש שנהיה 'אנחנו' הלומדי תורה ונחדש חידושי תורה ונתענג ממתיקות ועריבות טוב התורה – אף שבקשה זו מותרת כידוע מהקדמת ה'אגלי טל', לפי שבקשה זו היא עדיין בערך של מטה, שהאדם שואל מהשי"ת ש'הוא' ישכיל בתורה, ונמצא שעדיין הוא מחשיב את ישותו ושכלו, אלא נעמוד לפניו ית' בביטול גמור ונבקש לזכות לתורה הקדושה, לא כדי ש'אנו' נזכה לידיעה והבנה אלא למענו, שנזכה להתדבק בחכמתו ית' ועל ידי זה לבוא לידי דביקות אמיתית בו ית', שאז נכנסת 'תורת אלהיו בלבנו' (תהלים לו לא) כצורתה בשורש העליון, ואיש זה זוכה להארת התורה בצורתה הרוחנית, שגם לו יחיה גבר שנין אלפין, לא היה בכוחו להשיג את התורה כפי ערך מחשבתו של הקב"ה. וכאותה שראינו בעת מתן תורה, שכשירד ה' ללמד לעמו תורה ומצות, לא אמר להם

בפשיטות שאין לו מהלימוד שום תענוג והוא רק לשם מצוה. אבל הלומד ומתענג בלימודו הרי מתערב בלימודו גם הנאת עצמו. ובאמת זה טעות מפורסם, ואדרבא, כי זה היא עיקר מצות לימוד התורה, להיות שש

כ. וזה לשונו שם: 'שמעתי קצת בני אדם טועין מדרך השכל בענין לימוד תורה הקדושה, ואמרו, כי הלומד ומחדש חידושים ושמח ומתענג בלימודו, אין זה לימוד התורה כל כך לשמה, כמו אם היה לומד

חידושי תורה של סותר ובונה ופלפולי ענינים, אלא 'אנכי הוי"ה אלהיך' (שמות כ ב) שהיא יסוד האמונה והדביקות בו, ומזה נפתח סגור לבם של ישראל, לקבל מהארת התורה בשורש העליון בדרגת לוחות ראשונות שאין לנו קצה הבנה בה, שהיא שלימות התורה הבאה דווקא מתוך ביטול כל העצמיות לה', ללא כוונת נגיעה עצמית כלל, ובדומה לדרגת התפלה במעלתה העליונה, שהיא כולה התפשטות וביטול מוחלט לה'.

'משמת רבי עקיבא בטל כבוד התורה', לפי שבכה דביקותו בה', זכה לתורה בדרגתה העליונה

ולזה תמצא, שהתנא האלוהי רבי עקיבא שהתבטל לפני ה' בייחוד שאין כמותו עד שיצאה נפשו ב'אחד' (ברכות סא:), זכה לכתרה של תורה בהשגות אשר לא ידעם איש, שהיה דורש על כל קוץ וקוץ תילי תילין של הלכות (מנחות כט:). וכל סתם מתניתין - רבי מאיר, סתם ספרא - רבי יהודה, סתם ספרי - רבי שמעון, סתם סדר עולם - רבי יוסי, סתם תוספתא - רבי נחמיה, וכולן **אליבא דרבי עקיבא הם** (סנהדרין פו.). ומשמת רבי עקיבא בטל כבוד התורה (סוטה פ"ט מט"ו), כי לא קם עוד כמוהו שזכה לתורה בְּמוֹבְנָה הרוחני שאין בה קץ ותכלית, מרוב ביטולו ודביקותו לה' שיצאה נפשו ב'אחד'כא.

טעם זה מגלה טפת, מדוע לא נשאר בעולמנו עיקרי תורתם של המאורות הגדולים כדוגמת האר"י הקדוש וה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע, וכתבי קדשם שבידנו, הם רק מעט מזעיר מקצה יערת הדבש ממעיינים שלא פסק. כי הקדושים הללו, זכו להשגה בתורה שאין לשער ולתאר, עד שגם תלמידיהם שהיו אלופי התורה לא היו ראויים לקבל את אור תורתם במעלה העליונה, ולא נשאר לנו רק עדויות על גדולתם

כא. עוד על מעלת תורתו של רבי עקיבא מחמת דביקותו בשורש העליון, ראה 'מעיינא דמלכא (גיליון לא).

ושמח ומתענג בלימודו, ואז דברי תורה נבלעין בדמו, ומאחר שנהנה מדברי תורה הוא נעשה דבוק לתורה'.

והיקפם בתורה, אך עיקרי הדברים נשארה חתומים ונעלמים מעיני כל חי, ורק 'אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה' (איוב כח כג).

עתה יקום מה שהזהיר ה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע, שצריך לכוון בברכת 'אהבת עולם' כדקא יאות^כ(תולדות יעקב יוסף פרשת וארא), ומדוע ברכה זו פותחת בלשונות תחנונים רבים כל כך 'אבינו, אב הרחמן, המרחם, רחם עלינו', שאינו בנמצא בשום בקשה. כי אם אכן היה רצוננו לקבל את התורה כערכנו, שנוכל להבין את הנלמד ולכתוב חידושי תורה ובנינים נאים, היה אכן די לעמוד לפני ה' בכונה דלה ובתחינה מועטת, אך כיון ועיקר משאלותינו, לזכות להארת התורה כנתינתה מסיני שעל ידה מתדבקים לה', וכפי שמודים ואומרים בסיום הברכה 'וקרבתנו מלכנו [בעת מתן תורה] לשמך הגדול סלה'^כ(ראה שער הכוונות דרושי תפלת השחר דרוש א, פרי עץ חיים שער הקריאת שמע פרק ב), צריך אכן תחינות רבות לזכות בה, וכולי האי ואולי.

אחרון אחרון חביב יבואר על פי דברנו, מה שה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע החזיר עטרה ליושנה, שחיובי טבילה לא יעסקו בתורה עד שיטהרו במקוה כדת וכראוי, אף על פי שמצד הדין בטלה טבילת עזרא (ברכות כב, רמב"ם הל' קריאת שמע פ"ד ה"ח). שכן 'חכמי הגמרא לא בטלוהו אלא מפני שאין רוב הציבור יכולין לעמוד בה, אבל אותן האנשים הרוצים להשיג גופי התורה ומצות, צריכין להיות נזהר מאד בטבילה זו' (לשון ה'מאור ושמש' פרשת אמור), ופירושו, שמושג זה שבטלה טבילת עזרא ויכולים ללמוד תורה גם כשטומאתו עליו, הם לאלו הרוצים ללמוד תורה בערכם, 'אבל אותן האנשים הרוצים להשיג גופי התורה ומצות' בערכה האמיתי, יכולים

כג. מיסודו של רבנו האר"י הקדוש הכותב: 'מתן תורה צריך לרמוז אותה באומרך' ובנו בחרת מכל עם וכו' וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול באהבה, כי על ידי התורה, קרבנו לשמו הגדול ובחר בנו מכל עם

כב. וכלשונו: 'וכמו ששמעתי בשם מורי מה שנאמר לו משמים טעם איחור ביאת משיח, שאין מאריכין באהבה רבה, סוד נשיקין שקודם הזווג, כדי לעורר תאוותה, שתזריע תחלה ותלד זכר שהוא רחמים'.

לזכות לה רק אם נזהרים בטבילה זו, לפי שמראים שהתורה שאותה הם מבקשים, טהורה היא ויש לקבלה בטהרה כשם שעשו ישראל קודם נתינת התורה בחורב שכולם היו טהורים, וניתנה להם התורה באימה ביראה ברדת ובזיע (ברכות שם).

'תורת אלהיו בלבנו', הצדיקים האמיתיים זכו להשגות שורש התורה שגדולה יותר מעצם התורה הנגלית

זאין בהכרח הדברים, שהזוכה לתורה בדרגתה העליונה, הוא התלמיד חכם הגדול בדורו, והבט נא ממלכינו דוד, שכשהיה יושב ודן פסקי הלכות, הודה ולא בוש לדון לפני מפיושת רבו ולהתייעץ עמו, 'יפה דנתי, יפה חייבתי, יפה זכיתי, יפה טהרתי, יפה טמאתי' (ברכות ד), ואחיתופל הרשע הוא זה שדן לפניו קל וחומר ונתן עצה לכתוב שם שמים כדי למנוע ממי התהום לעלות ארצה (סוכה נג). לפי שיתכן ושני אלו היו גדולים מדוד בידיעות התורה, אבל בפנימיות ההתקשרות לתורה שהיא מחשבתו של הקב"ה ותכלית התורה, לא היה מי שישווה לדוד המלך שלבבו היה שלם עם אלהיו, והתקיים בו 'לעשות רצונך אלהי חפצתי ותורתך בתוך מעי'.

פוק חזי, כי הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע לא היה נחשב בימיו לגדול בתורה בנגלה^י, ומכל מקום הרה"ק בעל התניא זי"ע שהיה רב חיליה בתורה ובהלכה - כידוע, ביקש הימנו הסכמה על ספרו 'תניא קדישא' שהוא כולו אלוקות, שכן עיקר מעלתו לא היתה ידיעת היקף התורה שלו, אלא דביקותו בשורש התורה, שהיה מהשרידים היחידים אשר ה' קורא להם, שזה חשיבות התורה, תורתו של הקב"ה.

וקבלנו אותו עלינו למלך, וזהו 'וקרבנתו מלכנו'.

כד. בסיפורי מרן הרמ"ח הובא (מדור אניפאלי, אות יב): 'רבי פנחס מקריץ אמר: רבי זושא היה שלוש עשרה שנים רב באיזה עיר, ופלא שכל העולם שכחו זאת, שכידוע לא החזיקוהו ללמדן'.
וראה בספר הקדוש 'שפתי צדיק' (לראש השנה אות כז): 'שמעתי מפה קדוש

'זבשירי דוד עבדך נהללך', על ידי פסוקי זמרה זוכים להיכנס לביטול ולדביקות

זגילה לנו אור שבעת הימים זי"ע, שבכל יום ויום זוכים לעבור דרך עבודה זו של ביטול עצמיותנו הגשמית עד שנהפכים לחולת אהבה בבחינת השיר, ומשם להתקשרות עם ה' ולהיות עמו 'אחד', ושיביאנו המלך חדריו, שכן 'אתקינו אנשי כנסת הגדולה סידורא דתשבחתא, מאינון תושבחן דדוד' (זוהר הקדוש ח"ב קלז:), שמטרתם להתקרב אל ה' מתוך התבוננות ש'ה' זוקף כפופים וה' אוהב צדיקים' – ובידו לגדל ולחזק לכל, ושהוא חישב את הקץ לעשות כמו שאמר לאברהם אבינו, ולכן גאל את אבותינו ממצרים ביד חזקה עד שפתחו ואמרו יחד שירה, ונתברר שכל גלות מצרים היתה בעצה עמוקה מאיתו ית' ולטובה. וכשזוכים להיכנס למצב של שירות דוד שהאיר את האמונה בשירת חיו ומתבטלים לפני ה' שהטוב בעיניו יעשה למרות בקשתינו שזהו שלימות הטובה, מיד נכנסים ובאים לקריאת שמע, שגם בה רמוז ענין השיר, כמו שכתבו המקובלים (שער הכוונות דרושי כוונות קריאת שמע דרוש ה) ש'שמע ישראל' הוא נוטריקון 'שיר אל', ומכח שירי זמרה אלו, נדבקים וזוכים להקביל פני שכינה ולהיות עמו ית' ב'אחד', עד שמשם ואילך ה' עצמו מכניסנו להיכלו הפנימי בתפלת שמונה עשרה.

גדולת רבי ישראל בעל שם טוב: 'ומה נעמו דברי הגאון בעל התניא ושו"ע הרב זי"ע, שהשיב לאחד ששאל אותו ותמה, על מה שכתב באיגרת שלומים להרבי ר' זוסיא מהאניפאלי זי"ע תואר 'הרב הגאון' וכו', הלא אין העולם מחשיבין אותו לגאון. על זה השיב התניא ז"ל בטוב טעם ודעת (ראו שם תשובתו בארוכה), והפטיר בעל התניא: זהו לשיטתך, אבל באמת הרבי ר' זושיא הוא גאון בכל הש"ס כמו שאר גדולים'.

זקיני [הרה"ק בעל ה'חידושי הרי"ם] ז"ל, שאמר: העולם אמרו על הרבי ר' זושיא ז"ל שלא היה למדן, מתורה זו (שהובא משמו בספר אחיו 'נועם אלימלך' פרשת בחוקתי) ניכר שהיה למדן, שאמר על פסוק (ויקרא כה כ) 'וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית וגו' לא נזרע וגו' וצויתי את ברכתי'.

ועיין עוד בהקדמתו של רבי חיים עהרנרייך זצ"ל [בן רבי שלמה זלמן עהרנרייך משימלוי זצ"ל] לספר

זכר הוא לשונו של הרה"ק בעל התניא זי"ע (ליקוטי תורה פרשת פקודי ה א) אשר הוא אבן פינה למאמרנו: 'קודם קריאת שמע תקנו אנשי כנסת הגדולה פסוקי דזמרה, והענין של פסוקי דזמרה הוא, כדי שיוכלו להגיע בפסוק ראשון דקריאת שמע לייחוד העליון, ד'ה' אלהינו הנקרא נסתרות, ואם לא השיר והזמרה בפסוקי דזמרה, אי אפשר לבוא למדרגת הייחוד הזה'.

עד היכן הגיעה מעלתם של צדיקי קמאי בהתפשטות הגשמיות ובדביקות השיר בפסוקי דזמרה, שנכנסו ובאו לדרגה הגבוהה ביותר בתפלה שהיא הביטול המוחלט אליו, יש לנו ללמוד מהמסופר אודות תלמידיו של הרה"ק הרבי ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, שכשהיו מתפללים עמו במחיצתו והגיעו לשירת הים שבפסוקי דזמרה, ראו אותם כשהם מרימים בלא שימת לב את שולי בגדיהם לבל ירטבו במי ים סוף, מרוב הרגשה שהם שרויים ממש על שפת הים. וזאת לפי שזכו לטעום מעט ממדרגת רבם בפסוקי דזמרה, ויצאו מעצמיותם הגשמית, נוכח פני ה' בעצמיותו ית'. לא בכדי העידו על האי קדישא ש'כשהיה עומד בתפלה בשבתות וימים טובים ובפרט בימי נוראים וכו', היה מכון הכוונת והסודות בין תיבה לתיבה, ואז היה מאריך ומנגן ניגונים חדשים פלאי פלאים אשר לא שמע אותן ולא שמעו אוזן אדם מעולם, והוא לא ידע כלל מה הוא מנגן ואיזה ניגון מנגן, כי היה משוטט במחשבתו דבוק בעולם העליון, והקול יוצא מפיו בניגונים נפלאים ערבים לשומעיהן' וכו' (לשון הייטב פנים' מאמר שירת הים אות ג), שכן אצלו ראו את שלימות השיר, כעין 'משה ידבר והאלהים יעננו בקול', שהקול היה יוצא מאליו מרוב דביקות, והתקיים בו ייעוד התפלה השלימה, ש'אינה, כי אם כלות הנפש אל האלהים וכניעתה לפניו, עם רוממותה לבוראה ושבחה והודאתה לשמו, והשלכת כל יהביה עליו' (לשון ה'חובות הלבבות' שער חשבון הנפש פרק ג).

זלא נעצור עצמינו לספר עוד על מעלת התבטלות ממציאיות באמירת פסוקי דזמרה, מעדותו הנאמנה בין שיטי דבריו של הרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקאז'ניץ זי"ע (דעת משה פרשת שמיני) על אביו המגיד הגדול זי"ע, שכתב: 'בודאי יש כעת גם כן קדושי עליון אשר בתוך התפלה

יוכלו להתבטל ממצייאות מחמת גודל התשוקה, וכאשר אירע לאדוני אבי מורי ורבי צלה"ה באמצע התפלה, לגודל התשוקה והדביקות, נתעלף בתוך התפלה, עד שקראוהו בשמו ונתעורר'.

משכן ברור למאוד, מדוע זירזו רבותינו על מעלת פסוקי דזמרה והפליגו ביקרותם, שכן פסוקים אלו אינם דרך ואמצעי לרצות את ה' בסדרי הבקשות בתפלת העמידה, אלא מטרה בפני עצמם, שעל ידם מפסיק האדם לדרוש בני חיי ומזוני או ש'הוא' יגדל בתורה, אלא לובש צורה עליונה לעמוד לפני ה' בביטול גמור, וביכולתו להשיג בביטול, שטוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו אף אם משאלתו לא תיענה כי ה' יודע ומנהיג את העולם ברחמים, עד שפעמים מרוב ביטול הוא כבר אינו נצרך למאומה כי אם לשמוע דבר ה' ולהידבק בו, וה' האוהב צדיקים משפיע לו ממילא את כל הצטרכויותיו, הבאים אליו בצורה של מעלה.

בזאת תדע, מאי טעמא זרחה שמש התלהבותם של הצדיקים בפסוקי דזמרה יותר מכל פרקי התפלה האחרים, לפי שבפרק זה זוכים להפשיט את הלבוש הגשמי ולהתדבק 'בעצמיות הוי"ה ב"ה ממש, בגודל הדביקות בהוי"ה ב"ה', וחלקי התפלה לאחר מכן הם כבר בדומה להנהגה אצלו כביכול, שלא ברעש ה' אלא בקול דממה דקה (מלכים א' יט יא), ושם כבר מצויים בבחינת עצמיותו הגבוהה, אך כדי לזכות לזה חייבים עבודה תמה של פסוקי דזמרה שיגביהו את האדם להיכנס למצב של רואי פני המלך, על ידי הביטול הגמור לה'.

עתי נודע גם, מדוע הדורות הראשונים לא היו זקוקים להקדמת פסוקי דזמרה כדי לעמוד לפני ה', אלא אברהם תיקן תפלת שחרית ויצחק תפלת מנחה ויעקב תפלת ערבית (ברכות כו:) ללא שום פתיחת ראשית, וכן הדורות עד אנשי כנסת הגדולה התפללו כפי שעלה בלבם ללא סדר ריצוי ופיוס קודם לכן. כי אותם רמי מעלה לא הוצרכו כלל לשורר בפיהם כדי להעמיק את האמונה בלבם, לפי שכל תהלוכתם היו בקשר לעליון,

ותפלת העמידה שלהם, היתה ישר באופן הראוי של דביקות בבורא, גם ללא קדימת פסוקי דזמרה¹.

היו מאריכין כל כך בתפלה, ובפרט בפסוקי דזמרה, רק היינו לפי שהיו גבוהים מאד במעלה כמאמר רשב"י (זוהר הקדוש ח"ג רפת. באדרא) 'בחד קטירא אתקטירא' וכו', שהיה נתפס 'אחד' אמת בלבבם בהתבוננות מועטת בפעם אחת, והיתה יתד תקועה בלבבם בל תמוט עולם ועד'.

וזה לשונו במאמרי אדמו"ר הזקן (שבת יא): 'לכך נקרא 'פסוקי דזמרה', הוא הרצון והתשוקה של הנפש מלמטה למעלה, ולכך נקרא 'פסוקי דזמרה' להיות כי כל החיצונים בורחים ממנו, וכמו ענין 'לזמר עריצים' (ראה זוהר הקדוש ח"ג רפד.) שהזמר מבריא העריצים, ועל דרך 'לא תזמור כרמך' (ע"פ ויקרא כה ד) שהוא לשון כריתה והשחתה וכו'.

וטעם הדבר ידוע, שעל ידי השיר ברעותא דלבא, נבדל ממנו כל רע וימאס בחייו הגשמי וכו', ואין לך כל צדיק שכבר נבדל מכל רע שלא יצטרך לומר פסוקי דזמרה, מפני שהעריצים ישנם הרבה בעולם, ובפרט בדורות האחרונים שנתגבר הרע וכו', אבל בדורות הראשונים שלא היה התגברות החיצונים כל כך, לא היו אומרים פסוקי דזמרה עד שבאו אנשי כנסת הגדולה ותקנו².

כה. על פי דברי הרב ז"ע בכמה מקומות, וראשונה יבואו דבריו בספרו הקדוש 'תניא' (קונטרס אחרון על כמה פרקים): 'ועיקר העבודה בעקבות משיחא היא התפלה וכו', מכל שכן וקל וחומר שראוי ונכון ליתן נפשינו ממש עליה, והיא חובה של תורה ממש למביני מדע תועלת ההתבוננות ועומק הדעת קצת, כל חד לפום שיעורא דיליה בסודר שבחו של מקום ברוך הוא, בפסוקי דזמרה ושתי ברכות שלפני קריאת שמע 'וצר' ו'אהבה', לעורר בהן האהבה המסותרת בלב כל ישראל, לבוא לבחינת גילוי בהתגלות הלב בשעת קריאת שמע עצמה, שזאת היא מצות האהבה שבפסוק (דברים ו ה) 'ואהבת וכו' בכל לבבך וכו' הנמנית ראשונה בתרי"ג מצות כמו שכתב הרמב"ם ז"ל (הל' יסודי התורה פ"ב ה"א), שהיא מיסודי התורה ושרשה ומקור לכל רמ"ח מצות עשה, כי על אהבה המסתורת בלב כל ישראל בתולדתם וטבעם, לא שייך ציווי כלל וכו'. מה שאין כן בדורות הראשונים שהיו נשמות האלקית גדולי הערך, היה הברור נעשה כרגע בקריאת שמע לבד, וברכות שלפניה, ופסוקי דזמרה בקצרה'.

ובספרו 'ליקוטי תורה' (פרשת ואתחנן יב ב): 'אמת שהתנאים ואמוראים לא

ד' עולמות אבי"ע הרמוזים בתפלה

ולהשלים את הדברים על שבראשית התפלה אנו עומדים בדרגה זעירא ועלינו לראות בכח פסוקי השיר להגיע עד לבחינת אצילותו ית', נפסע פסיעה קטנה, בסוד רם שגילה האר"י הקדוש (שער הכונות דרושי הקדוש דרוש א ועוד), שהתפלה בנויה כסולם העולה כנגד ד' עולמות אבי"ע, א'צילות - ב'ריאה - י'צירה - ע'שיה, ובכל סדר מהתפלה עולים ומתעלים, עד שזוכים לפסוע ב'עולם האצילות' שהוא ששם רואים את כבודו באור בהיר ונהיר ללא כל מפריעיו, ולהיות קרובים אל ה' באופן נעלה ביותר.

כי מלכותא דרקינא כעין מלכותא דארעא (ברכות נה.), והרוצה לכוונס לשער המלך לבקש מלפניו, אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק, מזוהמת עונותיו מה שחטא ומרד נגד המלך, וצריך מתחילה לראות שיכפר המלך עוונותיו, ואחר כך כשנכנס אל המלך, אין דרך לומר תיכף שאלת צרכיו, רק מקודם שואל בשלום המלך ומספר בשבחו, ואחר כך משבח את כל הענינים שראה בחצרים של המלך ובגנזיו, ושומע את עבדי המלך איך שמספרים בשבח המלך, ואחר כך מבקש מהמלך צרכיו. ועל דרך זה הם הד' ענינים הנ"ל בתפילותינו, מתחילה הקרבנות מכפרים, ואחר כך אומרים שבחו יתברך שמו, ואחר כך ב'יוצר אור' מענין חצרותיו יתברך שמו, ושבח המלאכים שמשבחין ומפארין אותו יתברך שמו.

מכאן ואילך מורה ה'זרע קודש', את תפקידנו ושייכותנו לכל האמור

כו. ראה ללשונו של הרמ"ק ב'פרדס רמונים' (שער אבי"ע - טז פרק א): **'ולשון אצילות' נגזר מלשון אצל המזבח** (ויקרא ו ג), שפירושו ענין קורבה. והכונה להורות על רוב אדיקות השורשים בסבתם.

כו. לרווחא דמילתא, טעום נא הני מילי, בלשון מובנת לכל, כפי שהם בספר הקדוש 'זרע קודש' (פרשת בשלח) להרה"ק מראפשיץ זי"ע (וכיוצא בזה פירש בספר הקדוש 'מאור ושמשי' פרשת בשלח ובעוד ספרי סוד וחסידות רבים, עיין שם): **'סדרו לנו קדמונינו בתפלתנו מתחילה לומר פרשת קרבנות, ואחר כך לומר שירות ותשבחות לפניו מ'ברוך שאמר' עד 'ישתבח', ואחר כך מספרים 'יוצר אור ובורא חושך', ואנו מספרים איך המלאכים ושרפים משבחים אותו יתברך שמו, ואחר כך מתפללים תפלת שמונה עשרה.**

הרי שלנו לפנינו מה חידוש חידש ה' בעל שם טוב הקדוש' זי"ע בעבודת התפלה, מה שלא נגלה די בדורות שקדמוהו, שאין רצון ה' שנעמוד לפניו בכל יום ג' פעמים עם רשימת צרכים שימלא אסמנו שבע, ואף שה' ממלא את בקשתינו ונותן לנו את ששאלנו מעמו, מכל מקום שפע זה הוא בערכנו הפשוט, ועיקר שלימות התפלה והתורה שהיא הדביקות בו ית', חסרה מן הספר. אלא זאת תורת הנרצה מאיתנו, שנפסע פסיעה קטנה בתפלה מעולם העשייה בו אנו מצויים ומקדשים את שמו בכל מעשה, אל עולם היצירה בפסוקי דזמרה ששם קובעים בלב יתד אמונה שפירושה דביקות, שאנו בטלים לרצונו ית', ומשם בארה להיות עם ה' ב'אחד' באמירת קריאת שמע שמקומה בעולם הבריאה, עד שנעשה האדם בצלם ובדמות של מעלה, ויוכל לומר ה' שפתי תפתח ופי יגיד

בכתוב כמה בחינות ברות, ארך רוח, ורוח הקודש, ורוח טהרה, רוח נשברה, שפל רוח, ולהיפוך, רוח גבוה רוח קנאה רוח טומאה, וזהו נגד עולם היצירה, שהטוב והרע הוא בו מחצה על מחצה. והנשמה הוא מעולם הבריאה, שהנשמה נוטה לקדושה וחפצה תמיד ברוחניות. ובחינת חיה הוא מעולם האצילות, ובחינת יחידה מדה זו אין לנו עתה, רק לעתיד נזכה לבחינת יחידה, הרומזת על יחוד ודביקות האדם בו יתברך שמו דיבוק ויחוד גמור. והנה עיקר ענין התפלה הוא, שעל ידי התפלה שהיא עבודה שבלב, יתקן את כל ז' מדותיו, שכולם כלולים בלב, שהלב מקור להם ויתקן את לבו בעבודה שבלב (תענית ב.), שאחר כוונת הלב הן הן הדברים (ברכות טו.), ויתקן את כל הז' מידותיו'.

בדרך העבודה העולה, ובהם מתברר היסוד שאמרנו, שתיוקן עולם העשייה והדביקות בה' בפסוקי דזמרה, מביאים את האדם להיכנס לחדרי המלך הפנימים, וזה לשונו: 'הד' ענינים [האמורים] הם בחינת הד' עולמות: א. אצילות. ב. בריאה. ג. יצירה. ד. עשייה, והנה ידוע בספרים (ראה פרדס רימונים שער אבי"ע - טז פרק א) שהעולם העשייה הרע שבו יותר מהטוב, והעולם היצירה מחצה על מחצה, והעולם הבריאה רובו טוב, ובאצילות רק טוב ולא מעורב רע כלל, כי 'לא יגורך רע' (תהלים ה ה). והנה באדם יש כל הבחינות מד' עולמות הנ"ל, ויש בו מדרגות נפש רוח נשמה חיה, שהנפש נוטה לבהמיות וחפץ בתאוות גופניות בעולם העשייה שרובו רע. והרוח הוא כלול מטוב ורע, ובו הבחירה, שיש

תהילתך', כאילו השכינה מדברת מתוך גרונו - בעולם האצילות שבשמונה עשרה, ומציאותו שלו אינה קיימת. וכן לגבי השגת התורה, שלא נסור לתורה בערכנו אלא נבקש לקבל מתורה של מעלה, שהיא הדביקות העליונה ביותר ששייך להשיג - מחשבתו של הקב"ה.

'כי אתה שומע תפלת כל פה', המונע העיקרי בעבודת התפלה, היסודן האמונה שביכולתנו להגיע גבוה

אתה הראת לדעת מומאמר זה, שהתפלה הרצויה והאמיתית, היא זו העולה מתוך ביטול לה', שהאדם משים עצמו כעני העומד בפתח ללא כל חשיבות עצמית, ומשבח לה' שהוא 'עוזר דלים' (פרי עץ חיים דרושי כוונת קריאת שמע פרק ח). ומכל מקום גם לנו פשוטי ישראל חלק ונחלה בעבודה זו אף על פי שאיננו בדרגתם של הני קדישין להיות בטלים ומבוטלים תמיד אל ה', שכשהגיעה שעת התפלה פרוח נשמתם לעילא ממילא, עד שזכו להתפשטות הגשמית ממש קרוב למעלת הנבואה (טושו"ע סי' צח ס"א), שמחובתנו להתבונן על כל פנים קודם התפלה, מהי המהות האמיתית של התפלה, ולהשתדל בכל כוחנו להתפלל עבור זה ולא לחשוב על עצמינו ורווחינו.

האבן הגדולה על פי הבאר, המונעת מאיתנו להגיע להשגת האמת בעבודת התפלה^כ ריחוק האמונה שאכן בכוחנו לחיות ולהיות בהאי דרגא רבה, ולו חכמה ה'ינו משכילים, שה' אינו מוותר על תפלתנו

שהיא עבודה שבלב (תענית ב.), **שהיא בחינת הבאר תורה שבעל פה** **שהיא תפלה ועל זה מבקשין ה' שפתי תפתח** (תהלים נא יז, על פי ברכות ד:), **וכל מגמת היצר הרע לעכב התפלה כידוע לכל עובד ה' וכדאיתא** (תיקו"ז תי' יג כט:), **מאן דנצח לחוויא לנסוב ברתא דמלכא**.

כה. על פי דברי ה'שפת אמת' (פרשת ויצא שנת תרמ"ד): **'בפסוק** (בראשית כט ב) **'והאבן גדולה על פי הבאר', והוי ליה לומר 'ואבן גדולה'. ויתכן לרמוז כי האבן מכשול שהוא היצר הרע (סוכה נב.), הוא נמצא בכל מקום, אבל 'על פי הבאר' הוא גדול ביותר, והוא שאינו מניח לפתוח הפה בתפלה**

וחפץ לשמוע את קולנו ג' זימנין בכל יום, לפי שהוא מאמין ומצפה לדביקותנו אליו, תפילתנו היו נראות בהתאם לזה - כעומד לפני המלך^{כט}.

זכר היה מעשה במשמשו של הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זי"ע, שנפלה רוחו בקרבו שתפלתו אינה פועלת בו מאום, ולכן קיצר והתפלל ללא דעת שלימה. המגיד הקדוש שהרגיש בכך, קראו ושאלו, מדוע זה מיהר את תפלתו ללא מחשבה תחילה. נענה השמש ואמר, וכי מה יש לה' מתפלתי הריקה והדלה, שהוא חייב שאתפלל לפניו את כל התפלות בדעת כראוי וכנכון. השיבו המגיד: אם היה צדק בדברך שתפלתך אינה פועלת מאומה, הרי שלא הייתי מרגיש את חיסרון תפלתך, ומזה שחסרונו ניכר, אות היא שתפלתך עושה פלא, וכל חיסרון בה, היא פגם בהתקשרות קודשא בריך הוא שכינתיה וישראל.

אם כן איפוא זאת נעשה, נקח מזמרת הארץ, לחשוב על כל פנים בפירוש המילות דפסוקי דזמרה כפי כוחנו, כי 'מי שמשים על לבו פירוש וכוונת הענינים והשבחים הנפלאים והתיאורים הנכבדים, בודאי יתעורר בעצמו ויכניס בעצמו מעט מעט יום אחר יום לסדר שבחו של מקום ברוך הוא בפנימיות הלב ובלב נכנע, ויכוון בעצמו ממעמקי הלב בשמחה וביראה לתן הוד והדר שבח ותהילה ולעשות עטרה לראש מלך מלכי המלכים הקב"ה, להוסיף כח וגבורה בפמליה של מעלה, ואז יכנס בלבו מורא שמים מאד וגדלותו של מלך מלכי המלכים מדי יום והם יותר ויותר' (לשון השל"ה הקדוש' מסכת תמיד דרך חיים תוכחת מוסר אות קנז בשם אחיו רבי יעקב זי"ע). וככל שמרבים להעמיק בינה מהי התפלה, וכיצד עומדים להתפלל, כך מתמלא האדם בושה וכלימה והוא מתבטל עוד ועוד קמיה

לו דומיה תהלה' (ע"פ תהלים סה ב) אף על פי כן יקר בעיניו דיבורים של עמו ישראל, אפילו ממי שהוא חס ושלום בדיוטא תחתונה, אף על פי כן מגיע מזה תענוג להבורא יתברך. עיין שם עוד המשך דבריו.

כט. כדאינתא ב'קדושת לוי' (פרשת ויחי):
'כי ידוע שכל אדם צריך להתחזק בלבו אמונה זאת, שבוודאי אין הקב"ה מואס חס ושלום בשום תפילת עמו ישראל, אף שהקב"ה נקרא 'הגדול הגבור והנורא' (דברים י יז),

מריה, ולכן ה' העומד כנגדו מוסיף ליתן לו מאוצרו הטוב, וסדר זה אינו פוסק, שהאדם ממשיך ומתבטל לה' במאד מאד, וה' כנגדו מוסיף לו הארות מבחינת עצמיותו ואת כל הצטרכויותיו הגשמיים שממילא הולכים ופוחתים, כי אין לו שום צריכותא בלתי ה' לבדו.

זכן בחלק התורה, אַל לנו להסתפק במועט ולבקש מלפני ה' שנחוש את זיו התורה, אלא להרבות תחינה ובקשה שרצוננו לעסוק בדברי תורה כי היא מחשבתו של הקב"ה והאופן הנעלה ביותר להתקשר בו ית', שאז זוכים לפתיחת הראש בשורש התורה, ומגיעים לגדולות הן בלימוד התורה והן בידיעתה ובעיקר בדביקות לנותן התורה.

הבנה זו שעיקר המבוקש מאיתנו בגשתנו אל הקודש הן בתורה והן בתפלה ובכל מהלך חיינו, הוא הביטול המוחלט קדם אבוהון די בשמיא, כפי שביקש יעקב אבינו לגלות, הייתה עיקר הארתו של מרנא ה'בעל שם טוב הקדוש' זי"ע בהאי עלמא, שמימיו ואילך התחילה התנוצצות אורו של משיחל יתגלה כי ה' אחד' וכל מה שהיה נדמה

שער התקשרות פרק ד): 'החכמים גדולי הדור מהרב ישראל בעל שם טוב ז"ל זי"ע עד התגלות המשיח לגמרי הם הארת המשיח כידוע'.

ואילו ב'פרי צדיק' (לראש השנה אות טו) כתב: 'שמענו מרבינו הקדוש מאיזביצא זצלה"ה, שמזמן התגלות עסק ה'בעל שם טוב הקדוש' בעולם, זהו התנוצצות בחינת משיח'.

וראה עוד בהקדמה לספר 'בעל שם טוב' על התורה: 'ואמרו הצדיקים הקדושים, כי מן זמן התגלות ה'בעל שם טוב הקדוש' התחיל התנוצצות המשיח, והענין בוודאי הוא אמת לאמיתו על פי מה

ל. כמשמעות דברי המשיח אליו (הובא באגרת ה'בעל שם טוב' לגיסו הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זי"ע), שזמן הקץ תלוי ועומד, כשמעיינות החסידות יפוצו חוצה ויתפרסם שמו בעולם.

משמו של הרה"ק רבי אהרן מקאדינוב זי"ע נאמר (זכר צדיק י): 'פעם אחד אמר כי כל דרך ה'בעל שם טוב הקדוש' נ"ע הוא ללמוד עצמו למשוך עצמו להעבודה שיהיה בימות המשיח, כי ממנו ואילך התחיל להתנוצץ ניצוצי נשמת משיח בראשי הדור'.

בספר הקדוש 'שארית ישראל' להרה"ק מוויעלדניק זי"ע נמצא כתוב

כרע, בטוב יסודו, וכל בני בשר יכרעו לפניו בביטול גמור. וכשם שמחידושי תורתם של הראשונים כמלאכים, נשאר דרך הוראה עד היום בשבילי התלמוד, כך גם מחידושו הנפלא של אור שבעת הימים זי"ע, שהביטול והדביקות בשורש התורה היא שלימות ההשגה שאין לה סוף - מאיר עד ימינו והוא חידוש שלא שמעתן און מסיני ואילך, שזוהי הדרך הרצויה שיבור לו האדם בתורה ובתפלה לעמוד לפני ה' בביטול גמור ולקבל הנהגתו באמת ובתמים.

התפלה היא אכן מהדברים הצריכים חיזוק בכל יום (ברכות לב:), לפי שקשה עד מאד להסתופף בהבלי העולם, ולהתעלות בשעתא חדא להיות בדביקות עילאה, אבל כשששוהין שעה אחת קודם התפלה ומעמיקים עד היכן יכולים להגיע בעבודת התפלה ובבקשה לזכות לתורה האמיתית, מי פתי אשר יבוא אל המלך בלבוש שק לבקש מתת יד כפי ערך המקבל, כשאוצרות שאין להם סוף פתוחים לפניו וביכולתו לבקש בתו של מלך^א - להיות עם ה' בצוותא, שכיון ו'אין מחסור ליראיו' (תהלים לד י), יש לו כל גם בגשמיות.

שאל מה אתן לך. אמר הבליוטוס:
 אם שואל אני כסף וזהב, הוא נותן
 לי. אבנים טובות ומרגליות, הוא נותן
 לי, אמר: הריני שואל בתו של מלך
 והכל בכלל'.

דאיתא בספר הקדוש תולדות יעקב
 יוסף'.

לא. על פי דברי המדרש (שיהש"ד א א
 ט), משל 'לבליוטוס [יועץ] שהיה
 גדל בביתו של מלך, אמר לו המלך:

מרגניתא דמלכא

אמירות נעימות ופנינים יקרים
שהשמיע ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
בלילי שבת קודש בעת עריכת שלחנו הטהור

פרשת ויחי תשב"ג [ניטל]

א.

ובזה יש לבאר מה שכתוב 'וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה, ויאמר יוסף אל אביו בני הם אשר נתן לי האלקים בזה וגו'' (שם מה, ח - ט), וכתב רש"י ז"ל שיוסף הראה לאביו שטר אירוסין ושטר כתובה, ואולי עפ"י הנ"ל יש להוסיף ה'בזה' שהראה אותו הקמיע שכתב יעקב, ובזה הראה לו שנשא אשה כשירה מזרע יעקב.

או אז אמר יעקב לעצמו שכל הצרות שאירעו לו בחייו כבר נתגלו לפניו למה באו, אבל פרשת דינה, שיארע כך לבת יעקב להיטמא בשכם את זה עדיין לא התברר [שכל אותו זמן ששהה יעקב במצרים, לא הלך יוסף אצלו, שלא רצה שישאלו מה היה המעשה איך הגיע למצרים, ויצטרך להגיד שמכרוהו אחיו], ועכשיו הבין ואמר תיכף לאחמ"כ 'האלוקים רועה אותי מעודי עד היום הזה' (שם מה, טו), שע"י פרשת דינה יצא בת שתהא מוכנת ליוסף לישא אותה רחוק בערות מצרים.

ב.

בשבוע זו צמנו צום עשרת בטבת שביום זה התחיל המצור על ירושלים, הנה עצם חורבן ושריפת בית מקדשינו היה ע"י נבוזראדן הרשע, שנשלח על פי אדונו הרשע נבוכדנצר, אבל נבוכדנצר בעצמו ישב בבבל, ואמרו רז"ל בגמ' סנהדרין (יג) שאחר שהרג נבוזראדן רבבות מבני ישראל וילדיהם על רתיחת הדם של זכריה הנביא עד שנח דמו, הרהר תשובה בדעתיה וברח משם והתגייר, ואיתא שם בהמשך שאף מבני בניו של אותו רשע נבוכדנצר ביקש הקב"ה להכניסן תחת כנפי השכינה, אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה, רבוש"ע מי שהחריב את ביתך ושרף את היכלך תכניס תחת כנפי השכינה.

ויש לתמוה, שנבוזראדן שהחריב את ביהמ"ק בפועל נתקבלה תשובתו בשמים ונתגייר, ונבוכדנצר הרשע שלא היה אלא המשלח היה גזירתו חמור שלא ליכנס זרעו תחת כנפי השכינה, ואמאי.

מרגניתא דמלכא

אלא הענין הוא, כמו דאמרינן התם לעיל מיניה שנבזראדן היה עליו אימת נבוכדנצר והיה אז מושל בכיפה, והוכרח לשמוע אליו, על כן נתקבלה תשובתו, אבל נבוכדנצר שהוא היה מי שהכריחו לא נתקבלה תשובתו.

וכן מצינו בגמרא (כתובות נא:) גבי מאנס, דאמר רבא אם תחילתה באונס אפילו סופה ברצון מותרת לבעלה, משום שיצרה אלבשה, משום שנתאנסה מתחילה כבר נתבלבלה מוחה, וככפייה נחשבה.

ובנוגע לענינינו, ידוע את מאמר מרן אור שבעת הימים הבעש"ט ז"ע (ע"י בספר 'בן פורת יוסף' [למון ה'תולדות' ז"ע] דף קז., ובספה"ק אורח לחיים פי' לך), על הא דאמרו חז"ל שוחט משום מאי מחייב, משום צובע (שבת עה.), למה ישחטו את היצה"ר לעתיד לבא, הרי עשה את שליחותו דהיינו למשוך ולפתות את ישראל לדבר עבירה בשלימות נפלאה, והתשובה היא 'משום צובע', דהיינו שצובע את העבירות ומראה אותם כאילו הם מצוות, ומבלבל אותנו כל כך עד שממש מכריח אותנו לחטוא. ולכן צריכים להתאזר ולהתגבר בכל כוחינו, על היצ"ה שבוער בקרבינו תמיד לפתותינו.

וזה הוה לימוד זכות עלינו, שעל אף שלפעמים אין אנו עושים רצון השם בשלימות, וחוטאים לפניו, אבל אצלינו עדיין איכא את דרכי התשובה אוין אנו ח"ו בדרגת נבוכדנצר, כי לנו יש מלך זקן וכסיל שכופה אותנו ובהכרח אנו חוטאים, לא כן היצה"ר שמכריח ומפתה אותנו תמיד מרצונו, אין לו הדרך לשוב, ויקבל את משפטו לעתיד.

אמנם, כתב הרשב"א (ה'כתוב' בעין יעקב בשם הרשב"א), על הא דאמרינן בגמ' (שבת פח.) 'מכאן מודעא רבה לאורייתא', דהקשו המפרשים, דאם יש איזה מודעא על אי שמירת התורה, למה הגלו ישראל מהארץ עוד קודם זמן אחרורו כשקבלוה באהבה, דהא לא התחייבו לשמור את התורה מדעת עצמם, ולמה נענשו והגלו בעבור עוונותיהם, ומפרש דאה"נ כלפי קבלת התורה והמצוות יש איזה פתחון פה דהיתה בכפייה, אבל עכ"ז ארץ ישראל לא נתן הקב"ה אלא בשביל שיקיימו את התורה, כמ"ש (תהלים קה, מיד - מה) 'ויתן להם ארצות גוים וגו' בעבור ישמרו וגו'', א"כ כשעברו על חקותיו הגלם מן הארץ.

היוצא מדבריו, שאה"נ פתחון פה יש לנו אבל את ארץ ישראל לא מקבלים בלתי שמירת התורה והמצוות, ולענינינו הגם דיש לנו איזה תשובה שהיצה"ר מדיח ומפתה אותנו בהכרח, אבל עם תירוצים לא מקבלים כלום, והיינו שאי אפשר ליהנות מזיו שכינתו ובד בבד לעבור על בריתו עם תירוץ טוב בצידה.....